

MITOHONDRIJ: dve membrani(zunanja brez, notranja z gubami), mitohondrijski matriks, mDNK, ribosomi. **NALOGA:** celično dihanje

KLOROPLAST: plastidi(s kloroplasti, notri poteka fotosinteza), tlakoide, grana(skladovnice tlakoideov), stroma(prostor med tlakoidami), encimi, kloroplastna DNK, ribosomi). **NALOGA:** nastajanje klorofila

LEVKOPLASTI: plastidi, v katerih celica shranjuje rezervne snovi.

AMILOPLASTI: levkoplasi, v katerih se kot rezervna snov nalaga škrob.

JEDRNI OVOJ: dve membrani in objederni prostor. Zunanja membrane povezana z endoplazmatskim retikulumom.

KROMATIN: dolge in tanke molecule DNK, ki so povezane med seboj.

KROMOSOMI: kromatinske strukture, ki se zvijejo krajše in debeljše strukture.

JEDRCE: celična tvorba, v kateri se sintetizirajo sestavni deli za ribosome. **NALOGA:** na podlagi DNK usmerja jederno dogajanje v celici.

BIOTSKO DELO: Delo, ki poteka v organizmih. (prenos skozi membrane, osmotsko nabrekanje celic, združevanje večjih molekul, mišično krčenje, električno nabijanje celic)

CELIČNO DELO:

-Mehansko delo(krčenje mišic, gibanje kromosomov, aktivni transport ionov, transport celičnih struktur)

-Električno delo(ločevanje nabitih delcev)

-Kemijsko delo(spreminjanje koncentracije molekul, biosinteza)

PROSTA ENERGIJA: Tisti del, ki se pri pretvorbi lahko izkoristi za opravljanje dela. Ko molekule sprejmejo energijo, se povečajo njihova hitrost.

AVTOTROFNI ORGANIZMI: Organizmi, ki so sposobni sami sintetizirati organske snovi iz anorganskih s pomočjo svetlobe, sli z oksidacijo nekaterih anorganskih snovi

BIOSINTEZA: Procesi, pri katerih se v organizmu sintetizirajo snovi z višjo energijsko vrednostjo od izhodnih snovi z več proste energije

HETEROTROFNI ORGANIZMI: Organizmi, ki niso sposobni sami izkoriščati svetlobne li kemijske energije anorganskih snovi.

FOSTATNE VEZI: Sprotno shranjevanje potencialne kemijske energije so najprimernejše spojine s fostatnimi vezmi

ATP MOLEKULE: Med spojinami s fostatnimi vezmi so najbolj uporabne molekule adenozin trifosfata (ATP). Molekule ATP potujejo na mesta, kjer je potrebna energija za delo in se tam cepijo.

PRESNOVA: Procesi, v katerem potekajo vse pretvorbe v organizmih.

METABOLNE (presnovne) POTI: Presnovni procesi potekajo v celicah na natančno določenih mestih in po ustaljenem zaporedju, oziroma po določenih poteh, ki jih imenujemo metabolne poti.

KATABOLIZEM: Metabolna pot, v katero spadajo vse biokemijske reakcije, pri katerih se večje organske molekule postopoma razgrajujejo, pri čemer se energija sprošča-RAZGRAJEVANJE.

ANABOLIZEM: Iz manjših molekul nastajajo večje, organizmu lastne organske molekule-IZGRAJEVANJE.

ENERGIJSKA PREGRADA: Molekule imajo pri običajni temperaturi premalo kinetične energije, da bi premagale energijsko pregrado, ki je potrebna za začetek reakcije.

AKTIVACIJSKA ENERGIJA: Energija, ki je potrebna, da molekule premagajo energijsko pregrado.

KATALIZATORJI: Imajo sposobnost zniževanja energijske pregrade. Pri reakciji sodeluje, vendar se pri tem ne spreminja in ne porablja. Delujejo tako, da se vežejo na reagirajočo molekulo.

ENCIMI: Vrsta katalizatorjev-biokatalizatorji(katalizatorji v živih bitjih). Večinoma delujejo v notranjosti celic. Povečajo hitrost reakcij, energija za delo se hiteje sprošča, poveča se tem. Oboje prispeva k premagovanju en. Pregrade.

SUBSTRAT: Snov, s katero reagira encim (podlaga). Ko se združita nastane kompleks encim-substrat. Dela se prostorsko skladata. Pri taki vezavi se sile tako preuredijo, da se aktivacijska en. Zmanjša in reakcija zlahka steče. Takoj zatem se encim odcepi.

AKTIVNO MESTO: Del encimske molekule, ki se prostorsko prilega substratni podlagi.

KOENCIM: Nebeljakovinski del molecule, je sestavni del aktivnega mesta.

Encimi, ki cepijo: Ogljikove hidrate-karbohidraze
Maščobne molekule-lipaze

Celuloza-celulaze
Škrob-amilaze
Nukleinske kisline-nukleaze
Peptidna vez-peptidaze

BAZALNI METABOLIZEM: Najmanjša hitrost, ki je nujna, da se organizem med mirovanjem še ohranja pri življenju.

Večina energije se sprosti iz organskih molekul pri cepitvi vezi med vodikovimi in ogljikovimi atomi.

REDUCENT: Snov, ki pri reakciji elektron odda.

OKSIDANT: Snov, ki sprejme reducent.

NAD: Molekula, ki prenaša vodikove protone in elektrone. Spada med dinukleotide. Nastane iz vitamina imenovanega nikotinska kislina. NAD prenaša pd en. Bogatih molekul vodikove protone in elektrone z enega mesta v celici na drugo, oziroma iz enega procesa v drugega.

ENERGIJSKI METABOLIZEM: Za sproščanje energije iz glukoze in drugih energijsko bogatih molekul so se razvile posebne metabolne poti.

GLIKOLIZA: Začetni del razgradnje sladkorja (začetni proces sproščanja energije). Glikoliza je začetni del te metabolne poti.

VRENJE: Sledi glikolizi, če je končni prejemnik vodikovih elektronov organska spojina, se ta metabolna pot imenuje vrenje.

CELIČNO DIHANJE: Sledi glikolizi, če je končni prejemnik vodikovih elektronov anorganska spojina, se ta metabolna pot imenuje celično dihanje.

ANAEROBNE METABOLNE POTI: Zaporedje metabolnih procesov, ki potekajo brez prisotnosti kisika.

AEROBNE METABOLNE POTI: Zaporedje metabolnih procesov, ki potekajo ob prisotnosti kisika.

Med glikolizo nastanejo 4 molekule ATP, vendar je končni zupiček precej manjši, 2 molekule ATP se porabita za aktivacijo naslednje molekule glukoze pri nadaljni glikolizi.

PIRUVAT: Končni produkt glikolize, po koncu nastaneta 2 molekuli piruvata s po tremi ogljikovimi atomi. Nastaja med razgradnjo sladkorjev, maščob, glicerola in aminokislin.